

Glücklich, Julius

O židech

In: Glücklich, Julius. *Nová redakce zemského zřízení království českého z posledních let před českým povstáním*. Brno: Filosofická fakulta s podporou Ministerstva školství a národní osvěty, 1936, pp. 471-474

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126598>

Access Date: 19. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

X XL*.

Což se práva dotýče buďto při púhoních (tak, jakž jest touto smlouvou nyní smluveno a zavřino) aneb při práva vedení, to buď všem osobám i jedné každé osobě svobodné, kteréhožkoli stavu jednostajně tak, aby jednakaždá osoba z kteréhožkoli stavu překážky v tom neměla, než aby tu svobodu měla poháněti, z čehož přísluší podlé této smlouvy nyníjší i také právo vésti a dovesti tak, jakž od starodávna bývalo.

* *Nezměněn.*

X XLI*.

Z těch ze všech zápisuov postranních, kteříž jsou v těchto ruoznicích mezi stavy a stavem učiněni, všickni tři stavové i také stav každý se pouštějí. Než při zápisích obecních dskami učiněných k obhajování a dopomáhaní práva státi mají všickni tři stavové tak, jakž jsou se společně dskami zemskými zapsali a zavázali i také přiznali.

* *V B přeškrtnut nejspíše se zřetelem na D XLVIII. Pro to svědčt marg. přispisek Budovcův: Obhajování země etc.*

O^a židech^a.Z I. [*A i B nový.*]

Tento artykul takto jest v pořádek uveden a státi má:

A kdož by koliv neřádné půjčky s židy buď z obyvateluov tohoto království aneb dvorských služebníkuov J. Mti. král.^a i všech jiných cizozemcův v tomto království českém se dopustil, aby takovou všecku summu půjčenou propadl, kteréžto^b jedna polovice ku potřebě zemské^c obrácena aby byla^d a druhá polovice tomu, kdož by na něho to provedl a prokázal. A maršalek dvorský na jednom-každém z dvorských služebníkuov J. Mti. král.^e i všech jiných cizozemcích, který by se toho tak dopustil, aby tu pokutu podnikli^f, skutečně přidržeti má, žid pak ten, který by se toho dopustil, buďto od^g Čechů, dvořanův neb cizozemcův takovou neslušnou půjčku k sobě přijal, ten aby skutečně podlé uznání soudu zemského dostatečně trestán byl¹. A² tak židé toliko na základy aby půjčovali, ale na listy, šuldpryfy a registra nic, a půjčeli, aby to žádné platnosti nemělo; neb potom skrze to zmatkové dějí se znamenití.

Sněm
léta 1601.
O neřádných
půjčkách
židovských a
kdož by s nimi
spolek v takov-
ých půjč-
kách měli.

Sněm
léta 1614.

A v městech královských, panských, rytířských, v městečkách ani ve vsích židuom aby žádných zápisuov v registra v kancelářích pražských ani jinde ani v knihy městské zapisovati ani nikterak jinak nedopouštěli pod žádným vymyšleným způsobem^a. Jestli^b že by se pak co toho fortelného a obmyslného při týchž židech shledalo a našlo, tehdy aby ten neb ti slušně ku příkladu jiným^{cc} na hrdle aneb statku, kterýž statek na J. Mt. král. do komory připadnouti má, bez všelijakého pomnutí trestán byl a byli^c.

A^d kdož^h by kolivěk kterou svou věc jemu ukradenou v židechⁱ u kteréhožkoli žida optal a nalezl^j, že ten žid neboli židé beze všeho úplatku hned zase to^{jj} navracovati mají beze vší odpornosti. A^k žid, půjčil-li by^l na kterou kradenou věc^m, tehdyⁿ bude to^o zase^p (což by se u něho našlo^q) darmo povinen navrátiti. Pakli by navrátiti nechtěl a ten, komuž by ta věc byla ukradena, musil se s ním o to souditi, tehdy také i škody a náklady má jemu všechny proto od začetí s ním soudu vzaté, kteréž by pro touž vynaložil a ji^r provedl, dvojnásobně^s zaplatiti. A ten, komuž ukradeno jest, vzal-li by^t kterou škodu skrze to, tehdy^u žid tu škodu jemu napravití má beze vší odpornosti aneb toho zloděje má oznámiti také beze vší odpornosti. Pakli by toho žid neučinil, tehdy ten, komuž ukradeno jest, k hrdlu i k statku bude moci hleděti tomu židu. A o takovou věc tíž židé mají vinění býti a souzeni v komoře krále J. Mti. v království českém aneb tu, kdež by o tom J. král. Mt. zříditi a poručiti ráčil^v.

^a *U rukou a po straně: O židech. Sněm léta 1596. Item léta 1610 folio 154; doleji proti počátku druhého odstavce, jenž je škrtnut: O neřádných půjčkách židovských a kdož by s nimi spolek v takových půjčkách měli. Sněm léta 1601. Item 1614 folio 67. Pro sněm 1596 drž. v středu po památce Narození Panny Marie (11./9.) a zavř. ve čtvrtek po sv. Lidmile (19./9.) viz Sněmy české IX, str. 327/8. Pro ostatní viz dále.*

^a čís. sněm 1601.

^b kterážto sněm 1601.

^c k této naší svolené pomoci na lid válečný má sněm 1601 místo ku potřebě zemské.

^d obrácena byla nemá A ani B; doplněno se sněmu 1601.

^e čís. sněm 1601.

^f A po straně: Zřízení zemské Z I.

^g nemá A; B z, sněm 1601 od.

^{cc} jiným nemá A ani B; převzato se sněmu 1614.

^h Zde se končí nový psaný text Z I a připojuje se k upravenému tištěnému Z I, jenž se měl začínati tedy A jakož kradené věci přijímají, když bylo škrtnuto Což se židuv dotýče a připsáno A, ale později škrtnuto rukou β jakož kradené věci přijímají.

ⁱ optal škrtnuto v B rukou β za slovem židech.

^j optal a našel připsáno v B rukou β.

^{jj} to připsáno v B rukou β.

^k kterýž by koli tisku 1564 škrtnuto v B za A.

^l půjčil-li by připsáno v B rukou β.

^m půjčil a ten, komuž ukradeno jest, toho se u žida doptal tisku 1664 škrtnuto v B rukou β za slovem věc.

ⁿ ten žid tisku 1564 škrtnuto v B rukou β za slovem tehdy.

^o ta tisku 1564 přeměněno v B rukou β v to.

^p věc jemu tisku 1564 škrtnuto v B rukou β před slovem zase.

^q doptal tisk 1564; našlo v B rukou β.

^r věc tisku 1564 škrtnuto v B za slovem touž a připsáno rukou β vynaložil a ji.

^s dvojnásobně připsáno v B rukou β.

^t vzal-li by připsáno v B rukou β.

^u vzal že tisku 1564 škrtnuto v B rukou a ten přeměněno v tehdy.

^v Následující odstavec, dále uvedený, škrtnut v A i v B, ale s malou změnou obnoven. Viz poznámku 2-2. Vynechaný odstavec zní: A také židé toliko na základy aby půjčovali, ale na listy a na registra nic, neb potom skrze to zmatkové dějí se znamenití. A v městech královských, panských, rytířských, v městečkách ani ve všech židum aby žádných zápisuov v registra v kancelářích pražských ani jinde ani v knihy městské zapisovati, ani nikterak jinak nedopouštěli pod žádným vymyšleným způsobem, chtěli-li by kteří z židuv koho neb kterou osobu buď z panského, rytířského, městského, z stávu i z sedlákův v jaké zápisy uvozovati. Pakli by se který žid toho dopustil, aby tu summu, na kterouž by kdo zápis udělal, králi J. Mti. do komory propadl.

[B rukou β]:
Na sněmu
1614 ten artykul jest konfirmován.

¹ Až potud převzato z artykule sněmu roku 1601 O nepořádných půjčkách židum. Vynechaná část v něm zní: Také jest se J. Mti. císa. s stavy království tohoto milostivě sněsti ráčil: Jakož se to již zhusta nachází, že mnozí jak obyvatelé tohoto království, tak také i dvorští služebníci J. Mti. císa. pod obmyslem židům peněz půjčují a majíce s nimi arozumění, polovici lichvy židovské berou a tudy na škodu mnohých z obyvateluv tohoto království užítkuov svých neřádne proti zřízení zemskému vyhledávají: a protož aby taková neřádna věc přetržena býti mohla, na tom sou se stavové s J. Mti. císa. snesli. Viz Sněmy české X, str. 184.

²⁻² A tak židé ... vymyšleným způsobem jest poněkud změněná část druhého škrtnutého odstavce tisku 1564. Viz pozn. v.

³⁻³ Jestliže by ... byl a byli převzat z art. sněmu 1614 O židech kromě věty kterýž statek na J. Mti. král. do komory připadnouti má. Viz tištěné artykule sněmu 1614, str. LXIX. Následuje na konci v art. sněm.: Než co se předelých rozsudkův po dotčených šuldpryřích neb jistotách učiněných dotýče, ty se

v to nepotahují, nýbrž v své míře zůstávají. A potud více mimo to žádných takových šuldpryfův aby užití nemohli, pod pokutou v témž zřízení zemském Z I položenou. *Část a ostatek artykule z 1614, předcházející část přímo přejatou, zní:* A kdež jest se také svolení sněmovní stalo na sněmě léta Páně tisícého pětistého devadesátého šestého ve čtvrtek po svatě Lidmile, aby židé při artykuli zřízení zemského Z I s strany půjček na listy a rejstra neužívali, než což by již po ten den kdo od židů pořádně koupil aneb se u nich beze všeho fortele a oklámání v summu hotovou vzdlužil, na to jim jedena každý šuldpryf obyčejný učiniti moci bude. Vedlé kteréhožto šuldpryfu oni toliko sami židé před ouřad nejvyššího purkrabství pražského poháněti a týchž dluhů se dosuzovati a jich sobě tak dobývati že moci budou, jakž týž artykul to v sobě obsahuje a zavírá, což vše do milostivé vůle J. Mti. císa. a stavů království tohoto že státi a trvati má, snešeno jest.

I poněvadž jest se tomu vyrozumělo, že dotčení židé s těmi šuldpryfy, prodají a dluhy svými dosti nenáležitě s ubližením a zavedením mnohých věkol jdou, protož stavové se tak snesli, aby týž artykul sněmovní nadepsaný jim povolený ihned minul a na potomní časy užíván nebyl, nýbrž toho, co se židů a půjček jich dotýče, aby při vyměření zřízení zemského Z I zůstaveno bylo. Věak kteříž by židé před zavřením tohoto sněmu jaké takové pořádné šuldpryfy měli anebo z nich již do soudu purkrabského pohnali, těch aby užití mohli, neužívajíce při tom tíž židé žádných fortelův a obmyslův.

⁴ *Tato část jest upravená první část tisku 1664.*

a V. Budovcem po straně v B: 63.

Závěrek zřízení zemských^a.

Z II*.

Páni a vládyky soud zemský i jiné soudy mají tak držeti a souditi na své přísahy spravedlivě a na toto zřízení zemské, jakož od starodávna bývalo a jakž za spravedlivé poznají. A tu bude moci každý nálezý před týmž soudem ukazovati k své při tak, jakož od starodávna bývalo. A vedlé toho zřízení, kteréž jest v těchto právicích napsáno, má tak každý poháněti i po rozsudku anebo po právu stáném právo vésti tak, jakž toto zřízení ukazuje.

* *Nezměněn.*

a V. Budovcem v B po straně: 64.

Z III*.

Na sněmu obecním, kterýž držán byl na hradě pražském léta Páně MDXLI^o v pondělí po sv. Barboře¹, jest zřízeno: Což se cizích nálezuov z desk zemských pohořalých, kteréž jsou lidé^a ku přem